PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

Nr 393

Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego

Redaktorzy naukowi

Małgorzata Markowska
Dariusz Głuszczuk
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Magdalena Kot

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-511-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp 9

Andrzej Prusek: Terytorialny aspekt rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej a polityka spójności 11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Ubóstwo w regionach Ukrainy: przyczyny i skutki 19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokołowski, Marek Sobolewski: Klasyfikacja dynamiczna regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2 z uwagi na wrażliwość na kryzys ekonomiczny (obszar: zmiany w gospodarce) 32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Efektywność strategiczna i alokacyjna polityki rozwoju regionu 45
Małgorzata Markowska: Ocena wrażliwości na kryzys gospodarstw domowych w unijnych regionach – analiza przestrzenno-czasowa 53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Wpływ globalnego kryzysu na procesy konwergencji gospodarczej krajów Europy Środkowo-Wschodniej 67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Praktyki innowacyjne we współczesnej organizacji – uwarunkowania i tendencje 75
Beata Bal-Domańska: Propozycja poszerzonej miary bezrobocia 83
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Województwo lubelskie – granica w polityce intraregionalnej a granice polityki intraregionalnej 93
Jakub Hadyński: Regionalny kontekst strategii Europa 2020 w Unii Europejskiej 102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innowacyjność przedsiębiorstw turystycznych jako czynnik rozwoju regionu turystycznego 111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kołakowski: Dynamika i kierunki rozwoju inwestycji firm japońskich w województwie dolnośląskim 120
Iwona Maria Ładysz: Bezpieczeństwo ekonomiczne województwa dolnośląskiego a możliwości jego długookresowego rozwoju 133
Marek Obrębalski: Kontrakt terytorialny jako instrument wsparcia rozwoju regionalnego 142
Dorota Rynio: Strategiczne programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego integrujących się regionów w Polsce 154
Aleksandra Zygmunt: Poziom nakładów na B+R w Polsce na tle pozostałych państw Unii Europejskiej 163

Roman Sobczak: Ocena zależności między zasobami ludzkimi dla nauki i techniki a poziomem PKB *per capita* państw Unii Europejskiej 172
Justyna Zygmunt: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie województwa opolskiego 184
Joanna Augustyniak: Rola i znaczenie państwowych wyższych szkół zawodowych w procesie rozwoju regionu 193
Tomasz Madras: Niedobór infrastruktury transportu lotniczego jako bariera rozwoju gospodarczego regionów 202

Summaries

Andrzej Prusek: Territorial aspect of regional development in the European Union vs. cohesion policy..... 11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Poverty in the regions of Ukraine: causes and consequences 19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokołowski, Marek Sobolewski: Dynamic classification of the EU NUTS 2 regions in terms of vulnerability to economic crisis (area: changes in economy)..... 32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Strategic and alocation efficiency of regional development policy..... 45
Małgorzata Markowska: The assessement of vulnerability to economic crisis in EU regions households − spatio-temporal analysis..... 53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: The impact of the global crisis on the processes of economic convergence in the countries of Central and Eastern Europe (CEE)..... 67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Innovative practices in a contemporary organization − opportunities and tendencies 75
Beata Bal-Domańska: The proposal of extended unemployment measure 83
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Lublin Voivodeship – the border in intraregional policy vs. limits of the intraregional policy 93
Jakub Hadyński: Regional dimension of the Europe 2020 strategy in the European Union 102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innovation of tourist enterprises as an incentive for tourist region development 111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kołakowski: Investments of Japanese companies in the Lower Silesian Voivodeship – dynamics and directions of development 120
Iwona Maria Ładysz: Economic security of the Lower Silesian Voivodeship and capabilities of its long-term development..... 133
Marek Obrębalski: Territorial contract as an instrument of supporting of regional development..... 142

Dorota Rynio: Socio-economic development strategic programming of integrating regions in Poland 154
Aleksandra Zygmunt: The R&D expenditure level in Poland in comparison with other European Union countries 163
Roman Sobczak: The assessment of dependence between human resources in science and technology and GDP *per capita* level of the European Union countries 172
Justyna Zygmunt: Entrepreneurship as a factor of regional development on the example of Opolskie Voivodeship 184
Joanna Augustyniak: The role and importance of professional higher education in the development process of the region 193
Tomasz Madras: Deficiency of air transport infrastructure as a barrier to regional economic development 202

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 393 • 2015
Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Joanna Augustyniak
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu
jaugustyniak@pwsz.com.pl

ROLA I ZNACZENIE PAŃSTWOWYCH WYŻSZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH W PROCESIE ROZWOJU REGIONU

THE ROLE AND IMPORTANCE OF PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION IN THE DEVELOPMENT PROCESS OF THE REGION

DOI: 10.15611/pn.2015.393.19

Streszczenie: Szkolnictwo wyższe w Polsce jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów życia społecznego. W ciągu ponad dwudziestu lat przeszło znaczące ilościowe oraz instytucjonalne przemiany. Poziom edukacji wyższej, jej struktura i jakość wpływają zarówno na życie osobiste, jak i zawodowe całego społeczeństwa. Celem artykułu jest przedstawienie roli, jaką w procesie rozwoju regionu pełnią, powstałe w latach 1998-2009, państwowe wyższe szkoły zawodowe (PWSZ). W artykule, na podstawie analizy danych statystycznych, zaprezentowano ofertę dydaktyczną PWSZ, liczbę studentów oraz absolwentów, a także wysokość nakładów finansowych przeznaczonych na rozwój infrastruktury dydaktycznej i naukowo-badawczej. Przedstawiono również najważniejsze osiągnięcia państwowych wyższych szkół zawodowych, które w znaczący sposób wpłynęły na rozwój regionów.

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, państwowe wyższe szkoły zawodowe, rozwój regionów, konkurencyjność regionalna.

Summary: Higher education in Poland is one of the most dynamically developing areas in the life of society. For more than twenty years it has undergone meaningful quantitative and institutional transformations. The level of higher education, its quality and structure significantly affect the personal and professional lives of people and the whole society. The aim of the article is to present the role of the professional higher education in Poland called *PWSZ* founded from 1998 to 2009 in the development of the region. The article shows the analysis based on the statistical data which presents the didactic offer of *PWSZ*, the number of students and the amount of funding spent on the development of infrastructure for education and the scientific research. The article also presents the most important achievements of *PWSZ*, which have significantly influenced the development of regions.

Keywords: higher education, public professional higher education, development of regions, regional competitiveness.

1. Wstęp

Budowanie silnych i konkurencyjnych regionów wymaga obecności szkolnictwa wyższego o specyfice zgodnej z zasobami i możliwościami ich rozwoju. Praktyczny model kształcenia nabiera realnego kształtu, kiedy wyraża się możliwością, a nawet gwarancją znalezienia pracy w najbliższym otoczeniu, bowiem edukacja na wyższym poziomie zawodowym jest swoistym rodzajem korzyści, jaką miasto i region mogą czerpać z obecności uczelni na swoim terenie. W literaturze przedmiotu przez pojęcie regionu [Marszałek 2010] rozumie się przestrzeń, gdzie zachodzą wzajemne relacje pomiędzy skoncentrowanymi w nim podmiotami a zewnętrznym otoczeniem. Region może być określany jako konkurencyjny nie tylko ze względu na zasoby, jakie posiada, lecz także sposób, w jaki buduje relacje w otoczeniu. Umiejętność tworzenia powiązań z instytucjami szkolnictwa wyższego przyczynia się bowiem do znacznego wzrostu potencjału danego regionu.

Zmiany w zakresie uwarunkowań funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce miały swój początek w 1990 r., kiedy to na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym [Ustawa z 12 września 1990] wprowadzono możliwość powoływania wyższych szkół niepublicznych. Niski wskaźnik skolaryzacji doprowadził do uchwalenia w 1997 r. nowego aktu prawnego [Ustawa z 26 czerwca 1997], której efektem było powołanie w latach 1998-2009 sieci 36 państwowych wyższych szkół zawodowych (PWSZ). W ich powstanie zaangażowane były władze lokalne i regionalne oraz przedstawiciele pracodawców, będący członkami konwentów (organów opiniodawczo-doradczych uczelni). Misją państwowych wyższych szkół zawodowych jest kształcenie kadr na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz działalność na rzecz rozwoju regionu. Podsumowania ich działalności dydaktyczno-naukowej, organizacyjnej, a także kulturalnej i sportowej zawarte są w jubileuszowych opracowaniach Janusza S. Gruchały [2008], J. Drausa [2013] oraz M. Adamowicza [2014].

Celem artykułu jest wskazanie roli, jaką w procesie rozwoju regionów pełnią państwowe wyższe szkoły zawodowe. W artykule przedstawiona została geneza powstania PWSZ, ich oferta dydaktyczna, rozmiary kształcenia, liczba studentów i absolwentów oraz stan zatrudnienia nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Ponadto zaprezentowano przykładowe formy współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym na rzecz rozwoju regionów.

2. Powstanie państwowych wyższych szkół zawodowych

Zasady tworzenia państwowych wyższych szkół zawodowych zostały określone w ustawie z dnia 26 czerwca 1997 r. Powstanie publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego w Polsce związane było z ogólnoeuropejskim przedsięwzięciem, tj. podpisaniem w 1999 r. przez ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe dokumentu znanego pn. Deklaracja bolońska [Kraśniewski 2009].

Celem utworzenia PWSZ było wyrównanie szans rozwojowych i edukacyjnych, a także ułatwienie młodzieży mieszkającej w najbliższym otoczeniu możliwości bezpłatnego studiowania. Duże ośrodki akademickie, oddalone od miejsca zamieszkania, były z różnych względów, przede wszystkim ekonomicznych, trudno dostępne. Zakładano, że kształcenie odbywać się będzie w ścisłej współpracy z uczelniami akademickimi, a oferta dydaktyczna (początkowo specjalnościowa) będzie dostosowana do potrzeb lokalnego rynku pracy. Proces kształcenia wymagał zapewnienia odpowiedniej infrastruktury dydaktycznej oraz zaangażowania interesariuszy zewnętrznych (władz samorządowych, pracodawców) w tworzenie szkoły wyższej w danym mieście [Drogosz-Zabłocka, Minkiewicz 2006]. Od samego początku w proces powstawania państwowych wyższych szkół zawodowych bardzo mocno angażowały się lokalne władze samorządowe. Powstawały również fundacje, stowarzyszenia i komitety organizacyjne, których przedstawiciele uczestniczyli w kompletowaniu stosownych dokumentów oraz deklarowali swój udział w pozyskiwaniu środków finansowych na funkcjonowanie szkoły wyższej [Drogosz-Zabłocka, Minkiewicz 2006]. W myśl pierwotnych zapisów prawnych były one uczelniami zawodowymi, posiadającymi jedynie uprawnienia do kształcenia na studiach pierwszego stopnia, w których nauka kończy się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera. Dopiero w 2005 r. w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym [Ustawa z 27 lipca 2005] rozszerzono definicję uczelni zawodowej, dając im możliwość prowadzenia studiów drugiego stopnia.

PWSZ tworzone były na obszarach o niskiej dostępności publicznego szkolnictwa wyższego, w ośrodkach subregionalnych, głównie w miastach, które na skutek reformy administracyjnej z 1999 r. utraciły status miasta wojewódzkiego [Bajerski 2009]. Rozmieszczenie państwowych wyższych szkół zawodowych na terenie kraju jest nierównomierne, gdyż po 5 znajduje się w województwach podkarpackim i wielkopolskim; po 4 w dolnośląskim i małopolskim; 3 w województwie lubelskim; po 2 w lubuskim, mazowieckim, opolskim, podlaskim i zachodniopomorskim; po 1 w kujawsko-pomorskim, łódzkim, śląskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim. Tylko w województwie pomorskim nie powstała żadna uczelnia tego rodzaju. Większość z nich usytuowana jest poza dużymi ośrodkami akademickimi; 28 ma siedziby w dawnych miastach wojewódzkich.

3. Działalność państwowych wyższych szkół zawodowych

Nowelizacja (w 2011 r.) Prawa o szkolnictwie wyższym [Ustawa z 18 marca 2011] zwiększyła autonomię programową uczelni, likwidując obowiązujące ministerialne standardy kształcenia. Konsekwencją tego zapisu był nałożony na uczelnie wyższe obowiązek dostosowania programów kształcenia do krajowych ram kwalifikacji, przy jednoczesnym wyborze jednego z dwóch profili: praktycznego lub ogólnoakademickiego. Zakładano, że wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego [Rozporządzenie MNiSW z 2 listopada 2011] w postaci nowych progra-

mów kształcenia, opisanych w kategoriach: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przyczyni się do wzrostu gospodarczego kraju oraz rozwoju społecznego regionów. Ogromne znaczenie dla pobudzenia aktywności społeczeństwa danego regionu mają młodzi ludzie, a istotnym wsparciem dla lokalnych i regionalnych pracodawców, realizujących swój biznes jest wiedza rozpowszechniana przez szkoły wyższe. Według danych zamieszczonych w systemie POL-on[1] PWSZ posiadają 355 uprawnienia do kształcenia na studiach I stopnia (licencjackich i inżynierskich) w ramach 68 kierunków studiów oraz 21 uprawnień (14 kierunków studiów) do prowadzenia studiów II stopnia. Spośród 355 uprawnień – 201 (około 60%) realizowanych jest o profilu praktycznym, pozostałe (154) dotyczą programów kształcenia o profilu ogólnoakademickim. Do najpopularniejszych kierunków studiów prowadzonych o profilu praktycznym należą: filologia, fizjoterapia, kosmetologia, informatyka, mechanika i budowa maszyn, pedagogika, pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne, wychowanie fizyczne.

Korzystając z możliwości, jaką wprowadziła w 2011 r. nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy państwowe wyższe szkoły zawodowe opracowały oryginalne programy kształcenia (nazwy kierunków nie pokrywają się z ministerialną listą). Zostały one jednak dostosowane do możliwości kadrowych oraz dydaktyczno-naukowych uczelni. Należą do nich m.in.: bezpieczeństwo państwa; finanse, rachunkowość i podatki; e-administracja; gospodarka w ekosystemach rolnych i leśnych; informatyka w biznesie i administracji; inżynieria testowa; inżynieria transportu i logistyki; nowe media, reklama, kultura współczesna; zarządzanie obszarami wiejskimi.

W kontekście rozwoju regionalnego i lokalnego ważną rolę odgrywają studenci, którzy jako konsumenci generują znaczny popyt na rynkach: wynajmu mieszkań, usług gastronomicznych, komunikacyjnych, rozrywki czy sportu i rekreacji. W szczytowym roku akademickim 2006/2007 (zob. tab. 1) w publicznych uczelniach zawodowych kształciło się 100 299 osób [MNiSW 2007]. W kolejnych latach akademickich liczba studentów systematycznie malała. Z danych statystycznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego [MNiSW 2013] wynika, że w roku akademickim 2012/2013 w szkołach wyższych wszystkich typów kształciło się 1 676 927 studentów, z tego w PWSZ – 77 831, co stanowi 6,4% studentów we wszystkich uczelniach ogółem i 4,6% studentów w uczelniach publicznych.

W ciągu 15 lat istnienia mury PWSZ opuściło ponad 210 tys. absolwentów, w tym 143 tys. absolwentów studiów stacjonarnych. Dla społeczności lokalnych i regionalnych uczelnie przygotowały bogatą ofertę kursów doszkalających oraz studiów podyplomowych, czego dowodem jest liczba ponad 21 tys. absolwentów.

[1] Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym „POL-on" jest systemem teleinformatycznym w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2013 r., poz. 235 oraz z 2014 r., poz. 183), prowadzonym przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego oraz ministra właściwego ds. nauki, art. 34a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (30.09.2014).

Tabela 1. Liczba studentów w latach 2006, 2009, 2012 (stan na 30 listopada)

Wyszczególnienie	Liczba studentów		
	stan na 30.11.2006 r.	stan na 30.11.2009 r.	stan na 30.11.2012 r.
Uczelnie ogółem	1 941 445	1 900 014	1 676 927
Uczelnie publiczne ogółem	1 301 132	1 266 917	1 217 477
w tym **PWSZ**	**100 299**	**89 977**	**77 831**
Uczelnie niepubliczne ogółem	640 313	633 097	459 450

Źródło: Szkolnictwo wyższe. Dane podstawowe.

Dowodem dbałości o wysoki poziom świadczonych usług edukacyjnych jest zapewnienie wysoko specjalistycznej kadry naukowo-dydaktycznej, która pochodzi w większości z dużych ośrodków akademickich. W rozwoju regionalnym i lokalnym PWSZ pełnią więc funkcję pracodawców. Liczba pracowników w sektorze publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego na dzień 31.12.2012 r. wynosiła 7935 osób, co stanowiło 4,36% pracowników wszystkich uczelni w kraju i 5,09% pracowników uczelni publicznych. Wśród nich znajdowało się 5147 nauczycieli akademickich w sektorze publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego, co stanowiło 5,10% nauczycieli akademickich wszystkich uczelni w kraju i 6,04% nauczycieli akademickich uczelni publicznych. Natomiast liczba pracowników niebędących nauczycielami akademickimi w sektorze publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego wynosiła 2788, co stanowiło 3,44% pracowników niebędących nauczycielami akademickimi wszystkich uczelni w kraju i 3,95% pracowników niebędących nauczycielami akademickimi uczelni publicznych.

Korzyścią dla miasta są także miejsca lokalizacji szkół. Publiczne uczelnie zawodowe przez ponad 15 lat stworzyły potężną bazę dydaktyczną. Korzystają z prawie 650 tys. m^2 powierzchni dydaktycznej (w tym prawie 620 tys. m^2 to powierzchnia własna). Szkoły wyższe lokowane są często w centralnych dzielnicach miast, zajmując reprezentacyjne budynki. PWSZ w swojej ponadpiętnastoletniej historii zmieniły dynamicznie swoje oblicze. Według danych na dzień 12.09.2014 r.[2] na budowę nowoczesnych laboratoriów, specjalistycznych pracowni, rewitalizację obiektów, w których ulokowane są siedziby uczelni, PWSZ otrzymały środki finansowe w wysokości 1 166 369 239,58 zł, co stanowi 3,99% (29 238 620 529,63 zł) wszystkich nakładów finansowych przeznaczonych na inwestycje w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego. Nowoczesna infrastruktura wspomaga m.in. proces kształcenia studentów, rozwój kierunków, a także umożliwia organizację staży zawodowych, dodatkowych kursów, szkoleń oraz zajęć wyrównawczych.

[2] http://www.nauka.gov.pl/ministerstwo/inwestycje-w-obszarze-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego (12.09.2014).

Gospodarka oparta na wiedzy odgrywa decydującą rolę w stymulowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego każdego regionu [Matusiak 2005]. Bardzo duże znaczenie mają także badania naukowe, które są warunkiem *sine qua non* prowadzenia studiów II stopnia. O jakości kształcenia i rozwoju uczelni PWSZ decyduje również rozwój naukowy własnej kadry, czego potwierdzeniem jest uzyskanie przez wielu nauczycieli akademickich, zatrudnionych w podstawowym miejscu pracy, stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego. Biorąc pod uwagę zapewnienie odpowiedniej pod względem liczebności struktury zatrudnienia (w tym liczby pracowników naukowo-dydaktycznych), w publicznych uczelniach zawodowych, mimo wielokrotnych postulatów, w dalszym ciągu nie rozwiązano problemu finansowania aktywności badawczej tych uczelni z budżetu państwa.

Działalność państwowych wyższych szkół zawodowych udowodniła, że postawione przed nimi cele dotyczące kształcenia kadr na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz działania na rzecz rozwoju regionu są realizowane mimo ograniczeń prawnych i finansowych. Dostosowanie programów kształcenia do wyzwań współczesnego rynku pracy wyposaża bowiem absolwentów PWSZ w umiejętności zawodowe, co świadczy o ich odpowiednim przygotowaniu do konkurowania na rynku pracy. W wielu jednak przypadkach działania PWSZ na rzecz rozwoju regionu w kierunku konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki ograniczone były pierwotnie brakiem bazy badawczej. Posiadanie jej ułatwia bowiem transfer wiedzy i innowacji z uczelni do przedsiębiorstw. Sprzyja temu również połączenie badań naukowych z kształceniem studentów przez nauczycieli-praktyków zatrudnionych w przedsiębiorstwach działających w regionie. Początkowo państwowe wyższe szkoły zawodowe posiadały tylko bazę dydaktyczną, ale wsparcie finansowe Unii Europejskiej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego umożliwiły uczelniom budowę infrastruktury dydaktyczno-badawczej [Miczulski 2014]. Jako przykłady podać można: Podlaskie Centrum Badań nad Innowacjami (w zakresie zdrowia, technologii informatycznych, źródeł energii odnawialnej) oraz oddane we wrześniu 2014 r. Centrum Badawcze EKO-AGRO-TECH w PSW w Białej Podlaskiej (laboratoria: Analiz Środowiskowych, Analiz Biologiczno-Żywieniowych oraz Mechaniki, Budowy i Eksploatacji Maszyn); powstałe w 2013 r. w ramach Centrum Studiów Inżynierskich PWSZ w Chełmie laboratorium budownictwa; Centrum Energetyki Odnawialnej w PWSZ w Sulechowie (2013); funkcjonujące od 2011 r. przy PWSZ w Zamościu Centrum Badań i Transferu Technologii z laboratoriami odnawialnych źródeł energii, mechaniki oraz matematyki stosowanej i optymalizacji procesów.

4. Działalność na rzecz otoczenia społeczno-gospodarczego

Regionalne zaangażowanie uczelni wyższej według J. Dietla [Minkiewicz (red.) 2003] wymaga aktywności wyrażającej się w różnych inicjatywach wykraczających znacznie poza usługi edukacyjne. Współpraca publicznych uczelni zawodowych

z otoczeniem społeczno-gospodarczym, przejawia się nie tylko poprzez praktyczne przygotowanie absolwentów do wymagającego rynku pracy, lecz także przez wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań. Ważną rolę w procesie rozwoju regionu odgrywają wspólnie prowadzone z przedsiębiorstwami działania pro- i okołoinnowacyjne.

Przykładem wspierania innowacji są klastry, które stanowią formę współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami szkolnictwa wyższego oraz władzami publicznymi w danym regionie. Wschodni Klaster ICT, gdzie jednym z wiodących podmiotów jest PWSZ w Zamościu, oferuje bogaty wachlarz usług z zakresu informatyzacji i telekomunikacji, Klaster Medyczny MedCluster reprezentowany m.in. przez PWSZ w Tarnowie świadczy usługi z zakresu opieki zdrowotnej, Klaster Metalowy Metalika, korzystając z doświadczenia kadry naukowo-dydaktycznej PWSZ w Wałczu, proponuje kompleksową realizację specjalistycznych zamówień z branży metalowej. Kolejnym przykładem współpracy uczelni z przemysłem jest Lubuski Klaster Metalowy (jednym z podmiotów wiodących w klastrze jest PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim), a jego główny cel to świadczenie usług w przetwarzaniu metali oraz wykonawstwo i podwykonawstwo wyrobów i półwyrobów stalowych oraz Wielkopolski Klaster Lotniczy (reprezentowany m.in. przez PWSZ w Kaliszu), dzięki któremu możliwe jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw przemysłu lotniczego, natomiast w czerwcu 2014 r. do klastra Wspólnota Wiedzy i Innowacji w Inżynierii Produkcji dołączyła PWSZ w Nysie. Inną formą wspierania innowacji w regionie przez państwowe wyższe szkoły zawodowe są m.in. akademickie inkubatory przedsiębiorczości (Elbląg, Nysa, Kalisz, Łomża, Racibórz, Tarnów, Włocławek), centra doradcze (Nysa, Sulechów), centra transferu technologii (Elbląg, Sulechów) oraz Ośrodek Informacji Patentowej (OIP) w Kaliszu.

Państwowe wyższe szkoły zawodowe pełnią również funkcję centrów kulturalno-oświatowych dla mieszkańców regionu, a szczególnie dla młodzieży, która aktywnie uczestniczy w imprezach kulturalnych, wykładach otwartych oraz w spotkaniach z przedstawicielami świata kultury, nauki, polityki oraz biznesu. We współpracy z władzami lokalnymi PWSZ organizują festiwale nauki, prowadzą kształcenie ustawiczne, oferując, zgodnie z koncepcją *Life Long Learning* uczestnictwo w Uniwersytecie Dziecięcym, Uniwersytetach I Wieku/Akademiach Dziecięcych (dla młodzieży ponadgimnazjalnej) oraz w Uniwersytetach Trzeciego Wieku. Swoją obecność w regionie akcentują poprzez realizację zadań naukowo-badawczych, w tym projektów inżynierskich tworzonych przez studentów, a dotyczących specyfiki danego miasta. PWSZ promują przedsięwzięcia edukacyjne (w tym regionalne olimpiady, konkursy, konferencje naukowe i seminaria). Mimo że formy i cele tych inicjatyw są różnorodne, to jednak ich nadrzędnym celem jest budowanie kapitału ludzkiego w danym regionie.

5. Zakończenie

Powołanie w latach 1998-2009 w miastach odległych od dużych ośrodków akademickich, z ugruntowaną pozycją dydaktyczną i naukową, 36 państwowych wyższych szkół zawodowych umożliwia młodzieży podjęcie bezpłatnych studiów wyższych. Ich funkcjonowanie jest ściśle powiązane z lokalnymi społecznościami (władzami samorządowymi, organizacjami pracodawców, stowarzyszeniami zawodowymi, głównymi przedsiębiorstwami w regionie), co przekłada się na ciągłe dostosowywanie oferty dydaktycznej do potrzeb zmieniającego się lokalnego rynku pracy. Niewątpliwie jednak przed państwowymi wyższymi szkołami zawodowymi stoją poważne problemy. Związane są one z coraz bardziej odczuwalnym spadkiem liczby studentów oraz brakiem rodzimej, pierwszoetatowej kadry naukowo-dydaktycznej.

W łączeniu nauki z biznesem ogromne znaczenie ma nowoczesna infrastruktura dydaktyczna, której istnienie korzystnie wpływa na postrzeganie regionu jako ośrodka innowacyjnego. Nadal jednak niezbędny jest aktywny udział przedstawicieli środowisk biznesowych w konwentach, mających wpływ na poprawę zatrudnialności absolwentów danego regionu. Opiniowanie kierunkowych efektów kształcenia, pomoc w organizowaniu staży i praktyk zawodowych dla studentów, realizacja praktycznej części programu studiów u pracodawców (studia dualne) oraz uczestnictwo praktyków w procesie dydaktycznym szkoły wyższej przyczynia się w znacznej mierze do roli, jaką w regionie odgrywają państwowe wyższe szkoły zawodowe.

Literatura

Adamowicz M. (red.), 2014, *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce. Dokonania. Stan obecny. Perspektywy*, Wydawnictwo PSW JPII, Biała Podlaska.

Bajerski A., 2009, *Przekształcenia struktury przestrzennej szkolnictwa wyższego w Polsce po 1989 roku*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Draus J., 2013, *Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych w Polsce 1998-2013, 15 lat*, PWSZ w Gnieźnie.

Drogosz-Zabłocka E., Minkiewicz B., 2006, *Państwowe versus niepaństwowe: przykład uczelni zawodowych*, [w:] J. Dietl, Z. Sapijaszka (red.), *Konkurencja na rynku usług edukacji wyższej*, Łódź.

Gruchała J.S. (red.), 2008, *Udana dekada. Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce 1998-2008*, Ciechanów-Krosno.

Kraśniewski A., 2009, *Proces boloński to już 10 lat*, Wydawnictwo Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa.

Marszałek A., 2010, *Rola uczelni w regionie*, Difin, Warszawa.

Matusiak M., 2005, *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.

Miczulski W., 2014, *Badania naukowe szansą rozwoju państwowych wyższych szkół zawodowych*, [w:] *Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce. Dokonania. Stan obecny. Perspektywy*, red. M. Adamowicz, Biała Podlaska.

Minkiewicz B. (red.), 2003, *Uczelnie i ich otoczenie. Możliwości i formy współdziałania*, SGH, Warszawa.
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2007, *Szkolnictwo wyższe 2006. Dane podstawowe*, Warszawa.
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2013, *Szkolnictwo wyższe 2012. Dane podstawowe*, Warszawa.

Akty prawne

Rozporządzenie MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, Dz.U. nr 253, poz. 1520.
Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. nr 65, poz. 385.
Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. nr 84, poz. 455.
Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, Dz.U. nr 96, poz. 590.
Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. nr 164, poz. 1365.